



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Manuale Parochorum

In Duos Libellos Partitum

De Decimis, oblationibus, Sepulturis, bonis Parochorum, aliisque scitu
utilissimis materiis

Engel, Ludwig

Salisburgi, 1668

§. 3. De restitutione & pœnis usurariorum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40891

liter saltem transfert pecuniam de loco ad locum, & liberat campfarium ab onere, sumptibus, ac periculis, quæ ipse in transferenda pecunia subire deberet, quod obsequium merito pretio æstimabile censetur. Plura de cambiis videri poterunt apud Less. *de I. & I. libro 2. c. 23.* ubi difficultates plerasque circa cambia satis exactè pertractat.

§. III.

De restitutione & poenis
Usurarum.

SUMMARIA.

1. Obligatio restitutionis incumbit usurariis etiam mentalibus.
2. Cur & an non idem in Simonia mentali.
3. Iure Can. etiam heredes tenentur restituere.
4. Excusatio à restitutione.
5. Res emptæ ex pecunia usuraria, non est restitutioni obnoxia nisi deficientibus aliis mediis.
6. Contra tertium possessorem non datur actio.
7. Alia pena usurariorum.
8. Parochi sine iudicio ordinarii non debent aliquem usurarium condemnare.

9. Oblationes quando recipiendæ ab usura-
riis.
10. Ad sepulturam non recipiuntur nisi præ-
stita satisfactione, vel cautione.
11. Nec testamenta eorum valent.
12. Iurium imperiti, qui juxta communem
modum sub nomine mutui accipiunt ali-
quid ultra sortem, qualiter frequentes
ab usura excusari possint.

Sicut quilibet iniquus rei alienæ
detentor ad restitutionem tene-
tur, nec absolvitur peccatum, nisi
restituatur ablatum c. peccatum de R.
in 6. ita etiam usurarii ante omnia
cogendi sunt ad restitutionem eo-
rum, quæ per usuras contra jus na-
turale, divinum & humanum acqui-
verunt. Et cum usura rapinæ in-
fir. c. si quis usuram 14. q. 4. idcirco
usurarii in utroque foro tam interno
quam externo ad restitutionem adi-
debent. In foro tamen externo
non aliter quis ad restitutionem ex-
casque usurariorum pœnas con-
damnandus est, quam si fuerit usura-
rius manifestus, scilicet per rei evi-
dentiā, confessionem judicialem,
X 6 - aliasve

aliasve legitimas probationes convi-
ctus; Ecclesia enim & alii iudices
externi non iudicant de occultis, ne
quandoque innocentes pro nocenti-
bus puniantur *c. cum tu §. h. t. l. ul-
tima C. de probationibus*. In foro au-
tem interno nulla opus est probatio-
ne, sed sua quemque conscientia ar-
guit. Hinc etiam non tantum realis
usura, quæ aperto usurario pacto
commissa est, sed & sola mentalis in
conscientiæ foro ad restitutionem
obligat. per textum & DD. in *c. con-
sultuit 10. h. t.* dicitur autem menta-
lis usura, quando creditor non fuisse
aliter pecuniam daturus indigo de-
bitori, nisi ipse debitor vicissim vel
sine omni pacto externo, vel ex pa-
cto aliquo simulato, & quo ad exte-
riorem speciem non usurario, lucrum
creditori concessisset. Exempla de-
sumi possunt ex §. 1. versiculo dico
quarto. & ex §. 2. q. 2. & secunda in-
terpretatione *c. naviganti* & ex eo-
dem §. 2. q. 4. in responso ad quin-
tum argumentum.

Verum

Verum hic non levis est difficultas, quare in *simonia mentali* sufficiat solâ poenitentia & dolore erga Deum illud peccatum expiare sine restitutionis obligatione, ut communiter tradunt Interpretes in c. ultimo de *simonia*, & non similiter in *usura mentali*? Inter varias explicationes quas adferunt DD. illa videtur capiti facilior, quam refert Barb. in dicto cap. consuluit n. 4. quod in *usura mentali* injuria fiat debitori qui invitatus, & necessitate coactus solvit, in *simonia* verò *mentali*, quæ sine expresso pacto fit, plerumque ille, qui pro spiritualibus aliquid temporale offert, non sit necessitate coactus. Imò si ponatur casus, ut v. g. Clericus in necessitate constitutus non possit aliter impetrare beneficium ad sui sustentationem, quàm si liberalem oblationem faciat Episcopo, vel Patrono aliàs sibi non collaturo, tunc æque restitutionem faciendâ esse in *simonia* hac *mentali*, quàm in *usura mentali* non improbabili.

Verum

habilitate docet Dominicus Sotus de
iustitia & jure libro 9. q. 8. articulo
1. neque etiam ex textu d. c. ult. de
simonia. qui obscurior est, & diver-
sas interpretationes admittit contra-
rium evincitur.

3. Caterum restitutio usurarum vel
debitoribus per usuras læsis, vel he-
redibus eorum, aut in istorum om-
nium defectu pauperibus facienda
est, d. c. cum tu 5. h. t. Ex adverso
quoque non tantum ipsi usurarii, sed
etiam heredes eorum, usuras restitu-
ere tenentur. Quamvis enim de lu-
re Civili heres non teneatur ex deli-
cto defuncti, nisi quatenus ex illo de-
licto ad heredem pervenit, & inde
locupletior factus est, vel si lis cum
defuncto contestata fuerit, ut tunc
non tam ex delicto, quam ex quasi
contractu litis contestatae convenia-
tur, L. unica C. ex delicto defuncti,
quemadmodum heres teneatur &c. De
jure tamen Canonico heres ad exor-
tationem conscientiae defuncti te-
netur pro viribus hereditariis om-
nibus

nibus illis satisfacere, quibus defun-
 ctus damnum intulit, licet ex illo
 damno hereditas aucta non sit *c. ult.*
de sepulturis. c. in litteris. de raptori-
bus. Et cum hæc res salutem animæ
 concernat, & naturalis ratio suadeat,
 ut contra iustitiam læsis damnum ex
 bonis ipsius lædentis compensetur,
 ideo hanc constitutionem juris Pon-
 tificij etiam in terris Imperij obser-
 vandam esse non attenta lege civili,
 recte docet Henricus Canis. *de usuris*
l. 7. sub. n. 4.

Ab hac tamen restitutione excu-
 sat notoria paupertas usurarij, vel he-
 redum ejus, usque dum ad pinguio-
 rem fortunam deveniant *l. nam is nul-*
am ff. de dolo. & d. c. 5. b. t. Item si
 debitor ipsemet solitus sit usuras ex-
 ercere, non audietur contra suum
 creditorem restitutionem usurarum
 petens, nisi & ipse prius aliis, cum
 quibus usuras exercuit, restitutionem
 petierit, nam frustra legis auxilium in-
 vocat, qui in legem peccavit. *c. q. a-*
stra b. t.

Sed

5 Sed quid, si creditor ex pecunia
 usuraria domos vel prædia emerit, nec
 anne hæc tanquam sua debitor vel non
 heres ejus petere poterit sicut potuis- cam
 set ipsam pecuniam usurariam 19. sis de
 de jure rem non succedere in locum pupi
 pecuniæ, propterea qui ex aliena pe- lias in
 cunia etiam inscio vel invito domo tacita
 rem aliquã emit, sibi acquirit huius 7. ff.
 rei dominium, non alteri, ejus pe- clesia
 cuniæ fuerunt, nisi quod ei aliam in int
 pecuniam reddere teneatur; per textu
 tum expressum in l. qui aliena 8. C. tertiu
 si quis alteri vel sibi &c. & lege si ex ris, c
 ea. 6. C. de rei vindicatione. Si tamen aliunc
 creditor non habeat alia media satis- tisface
 faciendi debitori propter usuras, tradua
 tunc cogetur talia bona vel in solu- dem ex
 tum dare, vel vendere, & de pretio libro 3
 usuras malè acceptas compensare d. Pra
 c. 5. h. t. nis alia
 consti

6 Quod si talia bona jam in tertio
 tum alienata sint, contra hunc tertium
 possessorem probabilius debitori nul-
 la actio competit: non personalis, actio in
 quia cum eo nihil contractum fuit 14. q.
 Nec

pecunia nec etiam realis hypothecaria quia
 merit, non habemus legem, quæ hypothe-
 cor vel cam in tali casu concedat, nisi fortal-
 potuiss- sis debitor cum quo usura exercita,
 m. 19. pupillus aut minorennis fuerit, qui a-
 locum lias in re ex pecunia sua comparata
 ena pe- tacitam hypothecā habet. *l. idemque*
 domino 7. ff. *qui potiores in pignore*: vel Ec-
 huius clesia, quæ jure minoris utitur c. 1. *de*
 jus pe- in integrum restit. vel nisi alienatio in
 a aliam tertium facta sit in fraudem debito-
 per tex- ris, cum creditor usurarius sciret se
 a 8. c. aliunde debitori per usuras læso sa-
 lege si ex tisfacere non posse, tunc enim res a-
 i tamen lienata revocabitur secundū ea quæ
 ia satis traduntur in toto t. ff. *quæ in frau-*
 usuras, dem creditorum. *Cor. variarum resolut.*
 in solu- libro 3. c. 3. sub n. 6.

Præter obligationem restitutio- 7
 nis aliæ quoque pœnæ in usurarios
 constitutæ sunt, ut primò infamia
 in tertio- ris *l. improbum scænus C. ex quib.*
 tertium- *aus. infam. irrogetur.*

Secundò privatio officii, & depoi-
 tori nullo- sitio in Clerico usurario c. 1. & seq.
 rsonalis, 4. q. 4. poterit tamen Episcopus
 m fuit 4. q. 4. post
 Nec

post restitutionem & peractam poenitentiam cum tali Clerico dispensare. *c. at si Clerici §. de adulteriis de iudiciis. Gl. in c. praterea v. suspendas h. t.*

- 8 Tertio Laicos usurarios Episcopus excommunicare potest, & prohibere, ne eorum oblationes tanquam malè quæsitæ in Ecclesiis recipiantur, sub pœna ut Ecclesiastici tales oblationes recipientes ab officio suspendantur, & ad restitutionem acceptorum teneantur *c. 3. & c. praterea h. t.* quod tamen intelligendum est, si aliquis usurarius manifestus sit, aut tanquam usurarius in iudicio convincatur, & si appareant illi, quibus per usuras damnum datum est, aliàs in dubio absque declaratione Episcopi à privatis Parochis nemo tanquam usurarius facile proclamandus est, criminalia enim, quæ altioris indaginis sunt, & magnum præiudicium, ac pœnas juris secum trahunt, nec Parochus, nec Decanus ruralis iudicare, sed ad Episcopum referre debet, *Tridentinum sess. 24. de reformat. c. 20.*

Quod si etiam nulli amplius existant debitores, vel heredes eorum, à quibus usuræ extortæ sunt, tunc in horum defectu oblationes, maxime quæ in sustentationem pauperum cedunt, faciendas & recipiendas esse habetur in sæpe dicto c. 5. b. t. & innuatur Luca 16. c. ubi Christus dicit: *facite vobis amicos de mammona iniquitatis, ut cum defeceritis, recipiant vos in æterna tabernacula.*

Quartò usurarii manifesti ad Ecclesiasticam sepulturam non admittuntur, antequam usuras pro modo & possibilitate facultatum suarum restituerint, aut saltem cautionem de restituendo præstiterint præsentibus illis, quibus usuræ debentur, aut in istorum absentia coram loci Ordinario, proprio Parocho, vel Notario c. 2. b. t. in 6. imò in articulo mortis, & casu necessitatis, quando Ordinarius loci, Parochus vel Notarius haberi non potest, quemlibet Sacerdotem, qui tunc temponis à peccatis absolvere potest, etiam idoneum

um

um esse ad recipiendam talem cautionem, ut eam postea referat Episcopo docet Syl. in verbo restitutio §. 6. q. 1. & Navar. in Manuali c. 13. n. 218.

II Quinto testamenta & ultimæ voluntates usurariorum non valent, nisi ante mortem usuras restituerint, vel de restituendo idoneam cautionem dederint. d. c. 2. h. t. in 6.

III Demum hoc loco notandum est, quod homines rudes & indocti, qui ex sua pecunia lucrum, & pensiones annuas accipiunt juxta eum modum, quo alii viri honesti, & probi facere consueverunt, non sint facile de usura condemnandi, quàmvis ipsi non intelligant, quo jure vel titulo tale lucrum sibi habere liceat, cum enim lucrum ex pecunia variis ex causis honestari valeat, ut propter lucrum cessans, damnum emergens, implicitum pactum societatis, emptionem census &c. satis censerì possunt in bona fide, qui proborum virorum imitantes exemplum sibi proponunt.

non aliter quàm iusto, quo fieri potest, titulo lucrum ex pecunia quaerere.

Imò licet indocti contrahendo utantur verbo mutui, vel germanicè *ausleichen*/nihil ominus cū non intentione verbis, sed verba intentioni deservire debeant *c. secundo requiris. de appellationibus*. ideò ex mente istorum, qui omni meliori modo, quo de jure fieri potest, contrahere intendunt, similes contractus in effectu non tam mutuum, quàm societas implicita cum pacto assecurationis quod fieri potest si pro tali periculo assecurationis socio relinquatur maius lucrum cum, contractus ex conventionem legem accipiant) vel emptio census realis aut personalis adicari debent, præsertim quia a Germanos ille terminus valdè generalis est, & omnem ferme conditionem significat. ita docet Lay: *no 3. tractatu 4. c. 18. n. 11. & cum Lef. Valen. & Maiore ibidem* aliàs enim innumeri condem-

damnandi forent, non tantum Laici, sed & Ecclesiastici, qui sub nomine & titulo *aufleichen* ultra sortem seu capitale annuatim 5. vel 6. pro 100. exigunt, nec lucrum cessans, nec damnum emergens, nec morale periculum in erituri capitalis propter assecurationem pignoris & fideiussorum habent, & solum lucrum quaerunt, ne pecunia otiosa sit. & sane si iniquitatem non a verbis, sed ab effectu metimur, haud esset rationabile, indoctum, qui sub nomine *mutui* vel *aufleichen* / accipit 5. pro 100. usurarium asserere, & doctum qui sub nomine *cenjūs* idem facit, absolute vere. Meminisse tamen oportet, quod semper haecenus monui, multos contractus excusari posse, in quibus aliquid ultra sortem accipitur, si fiant cum eo, qui ex mea pecunia negotiatur, & honestum lucrum quaerit, ut mihi huius lucri partem tribuat, veluti in contractu societatis expresso vel implicito, in quo alter pecuniam, alter industriam con-

Laici, fert, contingit, aut si verè reditus an-
 onine rios ex re vel industria habeat, quos
 em seu sine damno suo vendere possit. se-
 100. nis autem, si contrahatur cum debi-
 is, nec ore indigente, qui tantum ad suble-
 leperi randas necessitates suas mutuam pe-
 ter al- cuniam accipit, & si reditus ex re-
 ejuslo- rous vel laboribus suis provenientes
 a qua- vendere debeat defectum necessa-
 sanè si riae sustentationis pati, & paulatim
 ab es- prorsus ad inopiam delabi cogetur,
 ionabi- cum tali enim non est materia, vel
 e muti- merces, scil. luerum aut reditus, su-
 100. per quibus possit fundari emptio
 um qui census, vel societas. Quod si ab ini-
 , absol- tio contractus habuerit ex re vel in-
 portet, dustria reditus, & hi sine culpa sua
 i, mul- defecerint, hic defectus vel interitus
 in qui- ad emptorem census spectat, ut is
 cipitur, censum exigere non possit, sicut eti-
 pecunia- am superius dictum. Caveant igi-
 luerum- tur divites, ne pro transitorio & ple-
 partem- umque ingratis heredibus relin-
 societa- quendo lucro animæ detrimentum
 quo al- patiantur, thesaurizent sibi potius
 m con- thesauros in cælo, faciant Christianæ
 festi

Cha

Charitatis erga indigentes officiū &
adimplere studeant illam Christi sen-
tentiam Luc. 6. *benefacite, mu-
num date, nihil inde
sperantes.*

